

# WIADOMOŚCI BANKU POLSKIEGO

(Drukowane jako rękopis).

Rok IX.

WARSZAWA, DNIA 15 PAŹDZIERNIKA 1932 R.

Nr. 19.

## TREŚĆ:

|                                                         |          |                                                          |          |
|---------------------------------------------------------|----------|----------------------------------------------------------|----------|
| Odznaczenie . . . . .                                   | str. 187 | Położenie gospodarcze Polski we wrześniu 1932 r. na pod- |          |
| Zakaz zamieszczania w prasie artykułów o Banku Polskim  |          | stawie sprawozdań Oddziałów . . . . .                    | str. 188 |
| oraz udzielania informacji o jego działalności. . . . . | 187      | Uzupełnienie „Spisu formularzy” . . . . .                | 196      |
| Zmiana w urzędowej stopie dyskontowej . . . . .         | 187      |                                                          |          |

## Odznaczenie.

J. K. M. Król Belgii nadał

p. Dr. Leonowi Barańskiemu

Dyrektorowi Banku Polskiego

Komandorję Orderu Leopolda

(La décoration de Commandeur de l'ordre de Léopold).

## Zakaz zamieszczania w prasie artykułów o Banku Polskim oraz udzielania informacji o jego działalności.

(Dział I Skorowidza).

Mimo wielokrotnych zakazów informowania kogokolwiek o działalności i urządzeniach Banku, pojawiają się w prasie informacje, których treść wskazuje, że pochodzą one jedynie od pracowników Banku. Zdarza się również, że za pośrednictwem pracowników Banku do rąk klientów dostają się Okólniki, Instrukcje i inne zarządzenia, które niewłaściwie interpretowane, mogą spowodować niepotrzebne nieporozumienia.

Dyrekcja Banku zwraca raz jeszcze uwagę na niedopuszczalność takiego postępowania.

Udzielanie informacji, dotyczących działalności Banku, należy wyłącznie do jego Władz, a wszelkie uchybienia pracowników w tym względzie uważane będą za zdradzanie tajemnicy służbowej i ściągane w drodze dyscyplinarnej.

## Zmiany w urzędowej stopie dyskontowej,

które należy zaznaczyć w „Wiadomościach Banku Polskiego” Nr. 12 z 30 czerwca 1932 r., str. 121:

Danja . . . . . z 4% na 3 $\frac{1}{2}$ %, która obowiązuje od dn. 12. X. 1932 r.

Węgry . . . . . „ 5% „ 4 $\frac{1}{2}$ % „ „ „ 18. X. 1932 r.



## Położenie gospodarcze Polski we wrześniu 1932 r.

### na podstawie sprawozdań Oddziałów.

Na międzynarodowych rynkach pieniężnych nastąpił w miesiącu sprawozdawczym dalszy wzrost płynności, którego normalnym objawem było nietylko potanieenie kredytu prywatnego w krajach wierzycielskich, ale również zniżka stóp oficjalnych w szeregu krajów dłużniczych. Zniżkę tę, uzasadnianą ogólnie, jako środek do przyspieszenia poprawy gospodarczej, zapoczątkowała z dniem 1-go września Szwecja, zmieniając stopę dyskontową z 4% do  $3\frac{1}{2}\%$  oraz Norwegia — z  $4\frac{1}{2}\%$  do 4%. Z dniem 22 września obniżył stopę dyskontową z 5% do 4% Bank Rzeszy, po uprzednim uzyskaniu, w myśl układów haskich, zgody Banku Rozrachunków Międzynarodowych na chwilowe zawieszenie paragrafu 29 Statutu, który nie dopuszcza do obniżenia stopy dyskontowej poniżej 5%, o ile pokrycie walutowe nie wynosi co najmniej 40%. Wreszcie z dniem 26 września obniżyła stopę dyskontową z 5% do  $4\frac{1}{2}\%$  Czechosłowacja, gdzie następnie wszystkie instytucje finansowe zostały zmuszone do obniżenia stopy od udzielanych pożyczek przeciętnie o  $\frac{3}{4}\%$ , przy obniżeniu oprocentowania wkładów o  $\frac{1}{2}\%$ .

Zwiększająca się płynność rynków pieniężnych korzystnie oddziaływała na rynki kapitałowe, jak o tem świadczą ostateczne wyniki konwersji angielskiej pożyczki wojennej, przebieg konwersji rent francuskich, wreszcie, dokonane w miesiącu sprawozdawczym, nowe emisje obligacji skarbowych Stanów Zjednoczonych. Wszystkim tym operacjom towarzyszyła poważna zniżka oprocentowania, dzięki czemu następuje na dłuższy okres obniżenie ceny kredytu i dostosowanie jej do ogólnego poziomu cen.

Mimo tych dodatnich objawów, występujących na rynkach pieniężnych i kapitałowych, miesiąc sprawozdawczy, a zwłaszcza druga jego połowa, przyniosła osłabienie nastrojów optymistycznych. Początek reakcji dały Stany Zjednoczone, gdzie przedwyborczy optymizm urzędowy i próba przełamania kryzysu przez akcję rządu spotkały się z poważnemi zastrzeżeniami. W przeświadczeniu, że ożywienie gospodarcze zostało zdyskontowane przez ożywienie giełdowe co najmniej na szereg miesięcy naprzód, sfery bankowe nie cofnęły się nawet przed ostrzeżeniem rządu, że sztuczna zwyżka łatwo może doprowadzić do utraty kontroli nad rynkiem i w konsekwencji do dalszej ucieczki złota. Zniżka notowań surowców i zbóż oraz wiadomości o tem, że deficyt budżetowy za pierwszy kwartał okresu budżetowego, kończący się we wrześniu, wyniesie około 400 milj. dolarów, t. j. tyleż co i w roku poprzednim, przyczyniły się najpoważniej do wywołania reakcji.

Jednakże ani ceny, ani kursy giełdowe, nie obniżyły się, mimo reakcji, do najniższego poziomu, jaki osiągnęły w lipcu — nie brak jest bowiem istotnych objawów poprawy gospodarczej w Stanach Zjednoczonych. Przypływ złota we wrześniu wyniósł 97·6 milj. dolarów, wobec 107·9 milj. w sierpniu, a 49·0 milj. dol. w lipcu. Wyłożone do subskrypcji w połowie września  $3\frac{1}{4}\%$ -we pięcioletnie bony skarbowe na ogólną sumę 750 milj. dolarów oraz płatne po roku  $1\frac{1}{4}\%$ -we certyfikaty zadłużenia na sumę 400 milj. dol. zostały przesubskrybowane siedmiokrotnie. Część uzyskanych z emisji sum zostanie użyta na spłatę dawniejszych emisji skarbowych, a reszta na sfinansowanie robót publicznych oraz na kredyty dla Reconstruction Finance Corporation. Wzrost operacji giełdowych nie wpłynął na podrożenie pieniądza, a oprocentowanie call money wynosi od lipca nadal 2%. Niewielki wzrost pożyczek brokerskich świadczy, że zakupów papierów dokonywano za gotówkę.

Londyński rynek pieniężny charakteryzuje niezwykła płynność tak, że oprocentowanie call money spada poniżej  $\frac{1}{2}\%$ . Lokaty dokonywane są w niskooprocentowanych Treasury bills, których zaofiarowanie przez rząd we wrześniu było nieco większe, aniżeli zazwyczaj, celem pokrycia bieżących wydatków budżetowych. Kurs funta w drugiej połowie września był słabszy, wskutek dużych zakupów bawełny i innych surowców. W początkach miesiąca Skarb Angielski spłacił Francji resztę długu, zaciągniętego przed rokiem, w wysokości  $2\frac{1}{2}$  miljarda franków.

Na francuskim rynku pieniężnym najważniejszym wydarzeniem była konwersja szeregu pożyczek na sumę 85 miliardów fr., oprocentowanych od 5 do 7% na obligacje  $4\frac{1}{2}\%$ -we. Dzięki obfitości pieniądza, której wyrazem jest fakt, że oprocentowanie pieniądza dziennego nie przekracza 1%, a stopa prywatna  $1\frac{1}{2}\%$ , konwersja, zakończona 24 września, dała wyniki w pełni zadowalające i z sumy 85 miliardów franków zażądano spłaty tylko około 4 miliardów t. j. niecałe 5%.



Na rynku niemieckim po obniżeniu stopy oficjalnej nastąpiła również zniżka prywatnej stopy procentowej z 4 do  $3\frac{7}{8}\%$ . Celem finansowania przemysłu projektowane jest przez rząd powołanie na wzór Reconstruction Finance Corporation w Stanach Zjednoczonych — instytutu holdingowego o kapitale akcyjnym 30 milj. mk., w którym weźmie udział Bank Rzeszy i szereg innych banków.

Na krajowym rynku pieniężnym przyniósł wrzesień dalsze odprężenie i poprawę sytuacji przede wszystkim w dziedzinie walutowej. Również w zakresie wkładów dała się zauważyć dalsza poprawa, przejawiająca się w zupełnym prawie zahamowaniu odpływu lokat i przypływie nowych wkładów. Jakkolwiek objaw ten nie dotyczył jeszcze wszystkich instytucyj i wszystkich rodzajów wkładów, to jednak świadczy o tem, że powoli powraca zaufanie do instytucyj kredytowych a pieniądź tezauryzowany zaczyna napływać do kas bankowych. Otrzymane dane cyfrowe z największych ośrodków gospodarczych w kraju wykazują wzrost wkładów w instytucjach kredytowych działających na terenie Warszawy, Lwowa, Katowic i Wilna. W Krakowie stan lokat pozostał bez zmiany, a tylko w Łodzi i Poznaniu zaobserwowano pewne, nieznaczne zresztą, zmniejszenie wkładów.

Wskutek korzystnego kształtowania się ruchu wkładów i stosowania przez instytucje finansowe dużej ostrożności w udzielaniu kredytów, nastąpił dalszy, trwający nieprzerwanie od kwietnia, wzrost pogotowia kasowego w bankach.

Wypłacalność rolnictwa uległa we wrześniu, w związku z realizacją zbiorów, pewnej poprawie, co nie pozostało bez wpływu na stan wypłacalności pozostałych dziedzin życia gospodarczego. Odsetek weksli zaprotestowanych do weksli płatnych w Banku Polskim obniżył się we wrześniu z  $2\cdot80\%$  do  $2\cdot07\%$ .

*Działalność kredytowa Banku Polskiego.* Portfel złotowy przy stanie przyznanych kredytów 985.7 milj. zł. wynosił

|                                              |                 |
|----------------------------------------------|-----------------|
| na ultimo września . . . . .                 | 623·0 milj. zł. |
| „ „ sierpnia . . . . .                       | 657·6 „ „       |
| zmniejszył się zatem we wrześniu o . . . . . | 34·6 milj. zł.  |

Spadek portfelu spowodowało głównie słabsze wykorzystywanie kredytów przez banki państwowe. Zmniejszenie zadłużenia Banku Gospodarstwa Krajowego dotyczyło obligat w dziale kredytów specjalnych. Spadek zadłużenia Państwowego Banku Rolnego zaznaczył się częściowo w mniejszym wykorzystywaniu kredytów: normalnego, siewnego, wiosennego, zastawu rolniczego i zaliczkowego na zboże. Natomiast kredyt Państwowych Zakładów Przemysłowo-Zbożowych, w których pośredniczy wspomniany Bank, zwiększył się w porównaniu z sierpnieniem.

Stan weksli rolniczych z terminem płatności od 3—6 miesięcy

|                                           |                |
|-------------------------------------------|----------------|
| osiągnął w końcu września kwotę . . . . . | 49·6 milj. zł. |
| co w porównaniu z sierpnieniem . . . . .  | 48·9 „ „       |
| wyказuje niewielki wzrost . . . . .       | 0·7 milj. zł.  |

|                                                      |                |
|------------------------------------------------------|----------------|
| Pożyczki terminowe wynosiły na ultimo września . . . | 49·0 milj. zł. |
| „ „ „ „ „ sierpnia . . . . .                         | 49·9 „ „       |

Natomiast pożyczki w rachunku otwartym zwiększyły się od sierpnia o 0·1 milj. zł. i osiągnęły wysokość 69·3 milj. zł. W rezultacie dział pożyczek terminowych i w rachunku otwartym wykazuje zniżkę o 0·8 milj. zł.

Kredyt na rejestrowy zastaw rolniczy udzielany był do dnia 27 września r. b. na rachunek Banku Polskiego, a od dnia 28 września już na rachunek grupy banków francuskich, która podobnie jak i w ubiegłym roku podjęła się również i teraz jego częściowego sfinansowania, przeznaczając na ten cel sumę 50 milionów franków. Zdyskontowane przed dniem 28-go września weksle rolniczo-zastawowe przeniesiono na rachunek specjalnego portfela, który

|                                             |               |
|---------------------------------------------|---------------|
| na ultimo września wynosił . . . . .        | 9·5 milj. zł. |
| w porównaniu ze stanem z sierpnia . . . . . | 2·1 „ „       |
| wyказuje wzrost o . . . . .                 | 7·4 milj. zł. |



Stopa dyskontowa, mimo zmiany kredytodawcy, wynosi nadal  $7\frac{1}{2}\%$ .

We wrześniu zdyskontowano weksli sztuk 258.107 na 256·1 milj. zł.

„ „ zainkasowano „ „ 271.757 „ 290·8 milj. zł.

w stosunku do sierpnia zdyskontowano więcej o 66·9 milj. zł. i zainkasowano również więcej o 76·9 milj. zł.

Z podanych do dyskonta weksli zdyskwalifikowano w I dekadzie września  $9.93\%$   
 „ II „ „  $8.45\%$   
 „ III „ „  $8.77\%$

Ogółem zaprotestowano we wrześniu weksli sztuk 15.392 na 5·9 milj. zł., co w porównaniu z sierpniem . . . . . „ 16.026 „ 6·1 milj. zł. wykazuje w sztukach mniej o 634 i w kwocie również mniej o 0·2 milj. zł.

*Stan kapitalizacji i kredytu.* Wkłady oszczędnościowe w P. K. O. wzrosły we wrześniu o 3·8 milj. zł. Równocześnie wzrosła liczba oszczędzających; P. K. O. wydała we wrześniu 23.796 nowych książeczek oszczędnościowych.

Stan wkładów w sierpniu przedstawiał się następująco:

|                                                     | 31. VIII. 1932.                |                                      | 31. VII. 1932.                 |                                      |
|-----------------------------------------------------|--------------------------------|--------------------------------------|--------------------------------|--------------------------------------|
|                                                     | oszczędnościowe<br>i terminowe | czekowe, żyrowe<br>i na r/kach bież. | oszczędnościowe<br>i terminowe | czekowe, żyrowe<br>i na r/kach bież. |
|                                                     | w milionach złotych            |                                      |                                |                                      |
| w Banku Polskim <sup>1)</sup> . . . . .             | —                              | 124·5                                | —                              | 135·6                                |
| „ Banku Gospodarstwa Krajowego <sup>1)</sup> . .    | 145·8                          | 113·2                                | 146·3                          | 105·5                                |
| „ Państwowym Banku Rolnym <sup>1)</sup> . . . . .   | 27·9                           | 38·1                                 | 27·9                           | 35·3                                 |
| „ Pocztovej Kasie Oszczędności . . . . .            | 397·3                          | 150·8                                | 394·9                          | 152·7                                |
| „ bankach <sup>2)</sup> . . . . .                   | 304·9                          | 349·4                                | 308·3                          | 335·1                                |
| „ komunalnych kasach oszczędności <sup>3)</sup> . . | 565·9 <sup>4)</sup>            | 45·2                                 | 566·2 <sup>4)</sup>            | 45·1                                 |
|                                                     | 1.441·8                        | 821·2                                | 1.443·6                        | 809·3                                |
|                                                     | 2.263·0                        |                                      | 2.252·9                        |                                      |

W ciągu sierpnia suma wkładów czekowych, żyrowych i na rachunkach bieżących wzrosła o 11·9 milj. zł., natomiast lokaty oszczędnościowe i terminowe zmniejszyły się o 1·8 milj. zł. Ogólna suma wkładów wszelkich typów wzrosła o 10·1 milj. zł. W dziedzinie lokat oszczędnościowo-terminowych, P. K. O. wykazała dalszy przyrost wkładów, banki państwowe i Komunalne Kasy Oszczędności utrzymały naogół swój stan posiadania; natomiast banki akcyjne poniosły stosunkowo nieznaczne straty, które zostały wyrównane z dużą nadwyżką przez równoczesny wzrost lokat a vista i na rachunkach bieżących.

Ogólny stan kredytów udzielonych przez banki akcyjne zmniejszył się w sierpniu o 26·0 milj. zł. do sumy 1.061·8 milj. zł.; spadek ten dotyczył głównie kredytów w rachunkach bieżących (z 584·6 do 563·9), podczas gdy weksle zdyskontowane obniżyły się stosunkowo nieznacznie (z 447·6 do 442·3); pożyczki terminowe utrzymały się na poziomie prawie niezmiennym i wynosiły na ultimo sierpnia 55·7 milj. zł. wobec 55·6 milj. zł. w końcu lipca. Pogotowie kasowe wykazało dalszy wzrost z 54·0 milj. zł. do 56·3 milj. zł.; redyskont weksli w dalszym ciągu obniżył się z 235·4 milj. zł. na 228·6 milj. zł. Zadłużenie banków wobec zagranicy („Loro“ i „Nostro“ zagraniczne) zmniejszyło się o 14·4 milj. zł. do kwoty 225·5 milj. zł.

<sup>1)</sup> Bez lokat Skarbu Państwa.

<sup>2)</sup> Według bilansów łącznych, zestawianych przez Komisarjat Bankowy Min. Skarbu; dane obejmują 55 banków i 5 większych domów bankowych.

<sup>3)</sup> Dane obejmują 379 kas, w tem 2 niekomunalne („Galicyjska Kasa Oszczędności we Lwowie“ i „Ukraińska Szczadnycia“ w Przemyśle).

<sup>4)</sup> Wszelkie wkłady, z wyjątkiem wkładów instytucyj finansowych.



*Sytuacja walutowa* doznała we wrześniu dalszej poprawy, co znalazło swój wyraz przede wszystkim w znacznie większym skupie przez Bank Polski walut i dewiz, niż w miesiącu poprzednim. Do kas Banku wpłynęło ponadto w miesiącu sprawozdawczym z rynku wewnętrznego zgórą 11 milj. złota, którego skup odbywał się dotychczas w ilościach bardzo drobnych. Dzięki temu rezerwy kruszcowo-walutowe, zaliczone do pokrycia, pomimo znacznych płaćności z tytułu państwowych pożyczek zagranicznych, nie tylko nie zmniejszyły się, lecz wykazały nawet nieznaczny wzrost w porównaniu ze stanem w końcu sierpnia:

|                                    | 31. 8. 32              | 10. 9. 32 | 20. 9. 32 | 30. 9. 32 |
|------------------------------------|------------------------|-----------|-----------|-----------|
|                                    | (W milionach złotych): |           |           |           |
| Złoto . . . . .                    | 477·2                  | 479·2     | 482·8     | 488·8     |
| Pieniądze i należności zagraniczne |                        |           |           |           |
| zaliczone do pokrycia . . . . .    | 46·9                   | 47·2      | 33·9      | 35·4      |
| niezaliczone „ „ . . . . .         | 99·9                   | 106·7     | 107·2     | 102·6     |
| Razem                              | 624·0                  | 633·1     | 623·9     | 626·8     |

Poprawa sytuacji Banku Polskiego w dziedzinie rezerw kruszcowo-dewizowych uwidoczniła się również we wzroście pokrycia; stosunek procentowy pokrycia kruszcowo-walutowego podniósł się z 42·65% na 43·42% a pokrycie wyłącznie złotem — z 38·83% na 40·48%.

Obroty dewizami na giełdzie warszawskiej nie wykazywały w ciągu miesiąca większych zmian, natomiast wahania kursów były dość znaczne. Dewizę na New-York notowano około 8·92, przekaz telegraficzny — 8·925. Dalszy spadek kursu wykazała dewiza na Zurych, którą notowano na początku miesiąca po 173·10, przy końcu — po 172·03. Dewiza na Londyn notowana początkowo po 30·88 wzmocniła się przy końcu pierwszej dekady, dochodząc do 31·13, poczem spadła do 30·80 przy dalszej tendencji zniżkowej. Słabą tendencję wykazała też dewiza na Amsterdam, kończąc kursem 358·38 wobec 359·10 na początku września.

Dolar gotówkowy nie był oficjalnie notowany, a w obrotach międzybankowych utrzymywał się na poziomie 8·91 dochodząc przejściowo do 8·915. Monety złote wykazały tendencję zniżkową; za ruble złote płacono około 4·60 zł., za dolary złote — 8·9175 zł.

*Obieg pieniężny* zmniejszył się we wrześniu o 15·5 milj. zł. przyczem obieg biletów bankowych spadł o 25·9 milj. zł., natomiast obieg monet srebrnych i bilonu wzrósł o 10·4 milj. zł.:

|                                  | 31. 8. 32              | 10. 9. 32 | 20. 9. 32 | 30. 9. 32 |
|----------------------------------|------------------------|-----------|-----------|-----------|
|                                  | (W milionach złotych): |           |           |           |
| Bilety Banku Polskiego . . . . . | 1.081·7                | 1.049·1   | 1.011·2   | 1.055·8   |
| Emisja skarbową:                 |                        |           |           |           |
| Monety srebrne. . . . .          | 192·3                  | 191·1     | 185·4     | 200·1     |
| Bilon . . . . .                  | 85·8                   | 86·4      | 84·7      | 88·4      |
| Razem                            | 1.359·8                | 1.326·6   | 1.281·3   | 1.344·3   |

*Rynek papierów wartościowych.* Zwyżkowa tendencja kursów papierów wartościowych i wzrost obrotów, datujące się na polskich giełdach od początku lipca równoległe z falą zwyżkową na giełdzie nowojorskiej i giełdach europejskich, utrzymywała się do połowy miesiąca sprawozdawczego; druga połowa i ultimo września przyniosły zniżkę kursów i zmniejszenie obrotów w odniesieniu do większości papierów zarówno o stałym oprocentowaniu, jak też dywidendowych.

Z papierów procentowych największem zainteresowaniem cieszyły się pożyczki państwowe, przede wszystkim opiewające na walutę obcą. Pożyczki premjowe wykazywały w dalszym ciągu duże obroty przy niesłabnącym popycie.

Listy zastawne towarzystw kredytowych cieszyły się w pierwszej dekadzie dużem zainteresowaniem przy zwyżkujących kursach i wzrastających obrotach, szczególnie 8% listy zastawne m. Warszawy. Drugą połowę miesiąca cechowało osłabienie tendencji i zmniejszenie obrotów wskutek malejącej podaży.



Z akcyj bankowych notowano na giełdzie warszawskiej jedynie akcje Banku Polskiego, któremi dokonano dużych obrotów przy kursach dochodzących przejściowo do 101·50. Z powodu realizacji zysków oraz ogólnej tendencji niżkowej kurs ich obniżył się silnie w końcu pierwszej dekady, poczem nastąpiła pewna poprawa i stabilizacja kursów na poziomie około 88 zł.

*Rolnictwo.* Warunki atmosferyczne we wrześniu były dla rolnictwa niekorzystne wskutek małej ilości opadów, szczególnie w pierwszej połowie miesiąca, na którą przypada najwięcej orki; w związku z tem uprawy pod oziminy były opóźnione. Ziemniaki i buraki, które pozostały jeszcze na polach, ucierpiały wskutek niekorzystnych warunków atmosferycznych i chorób. Wydajność ich będzie mniejsza niż przewidywano; zbiór ziemniaków zmniejszy się w niektórych gospodarstwach o 20—25%, zaś plantatorzy buraków cukrowych obawiają się, że nie potrafią dostarczyć cukrowniom nawet zmniejszonych im obecnie kontyngentów.

Według tymczasowych obliczeń Głównego Urzędu Statystycznego tegoroczny zbiór 4 głównych zbóż ma wynosić:

|                    |               |                      |               |
|--------------------|---------------|----------------------|---------------|
| pszenicy . . . . . | 15·2 milj. q. | jęczmienia . . . . . | 15·4 milj. q. |
| żyta . . . . .     | 64·1 „ „      | owsa . . . . .       | 23·8 „ „      |

W stosunku do roku ubiegłego jedynie zbiory pszenicy byłyby mniejsze (o 32·8%), natomiast plony pozostałych zbóż będą prawdopodobnie większe od zeszłorocznych, a mianowicie żyta — o 12·4%, jęczmienia — o 4·2%, owsa — o 3·1%.

Na rynkach zbożowych ceny pozostały naogół na poziomie miesiąca poprzedniego pomimo zwiększonych dowozów; dopiero w końcu września ceny uległy lekkiej niżce pod wpływem malejącego popytu z zagranicy. Za żyto płacono 15—16 zł, t. j. po cenie niezminionej. Państwowe Zakłady Przem. Zbożowe nabywały żyto wyłącznie na wywóz zagranicę, płacąc narówni z innymi eksporterami cenę zagraniczną powiększoną o premję wywozową. Ku końcowi miesiąca cena żyta obniżyła się o 50 gr na 1 q. Za pszenicę płacono przy dostatecznych dowozach do 27 zł, a w końcu miesiąca do 25 zł. Mimo tej obniżki rozpiętość między ceną żyta i pszenicy wynosiła około zł 10 na 1 q. Za jęczmień płacono od 16 do 17·50 zł przy stosunkowo słabej podaży; jęczmieniem browarnianym dokonano sporadycznych transakcyj po zł 19—21; owsem i paszami dokonano małych obrotów.

Na rynku bydła i trzody chlewnej dała się odczuć w miesiącu sprawozdawczym nieznaczna obniżka cen. Zakupy trzody bekonowej nieco zmalały z powodu niedostatecznej podaży surowca odpowiadającego ściśle wymaganiom przemysłu bekonowego.

Na krajowych rynkach masła panowała tendencja spokojna z lekkimi odchyleniami niżkowymi wskutek zwiększonej produkcji i ograniczenia zamówień z ważniejszych rynków konsumcyjnych. W końcu miesiąca poziom cen podniósł się dla wszystkich gatunków masła. Import masła zagranicznego został w miesiącu sprawozdawczym zupełnie zahamowany wskutek znacznego podwyższenia cła przywozowego.

Ceny jaj w kraju podniosły się o około 20% pod wpływem zwyżkowej tendencji na światowych rynkach jajczarskich. Za skrzynię jaj 24 kopową płacono w obrocie wewnętrznym od 100 do 125 zł. zależnie od odległości od ośrodków konsumcyjnych. Ceny jaj eksportowych wahały się, zależnie od wagi towaru, od 14 do 15·75 \$. Największym odbiorcą zagranicznym w miesiącu sprawozdawczym była Anglja.

*Cukrownictwo.* Sprzedaż cukru na rynku krajowym w ciągu zakończonej w miesiącu sprawozdawczym kampanji 1931/32 zmniejszyła się o 10·8%. Widoki na kampanję 1932/33 pogorszyły się wskutek znacznie niższych — od przewidywanych — zbiorów buraków cukrowych. Na sfinansowanie rozpoczynającej się kampanji uzyskał przemysł cukrowniczy, podobnie jak w latach ubiegłych, kredyt w wysokości 800 tysięcy £ od grupy banków angielskich. Ceny cukru na rynku krajowym zostały obniżone z dniem 1 października o 20 zł na 1 q. W związku z tem cukrownie obniżyły plantatorom ceny buraków cukrowych o 70 gr na 1 q.

*Przemysł węglowy.* Sytuacja przemysłu węglowego nie uległa naogół zmianie. Wydobyte węgla zmniejszyło się we wrześniu przy 26 dniach roboczych o 43 tys. tonn i wynosiło około 2.391 tys. tonn. Zbyt w kraju obniżył się nieznacznie głównie z powodu mniejszego zapotrzebowania węgla ze strony przemysłu, co tłumaczy się zastojem w cegielniach i cementowniach w związku ze słabym ruchem budowlanym, dalej zmniejszeniem przeróbki ropy i stosunkowo nieznacznym zapotrzebowaniem węgla



dla przemysłu rolniczego. W porównaniu z miesiącem wrześniem roku ubiegłego zapotrzebowanie krajowe zmalało o około 30%. Znacznie natomiast wzrosła konsumpcja koksu na skutek zapotrzebowania dla centralnego ogrzewania na zimę. Konkurencję kopalniom węgla stanowią t. zw. „dzikie szyby“ eksploatowane przez bezrobotnych. Eksport węgla wzrósł nieco, szczególnie jeśli chodzi o wywóz drogą morską. Na terenie W. M. Gdańska sprzedawany jest węgiel po cenie znacznie niższej ze względu na konkurencję węgla angielskiego. Wpływy gotówkowe przemysłu węglowego były we wrześniu większe od wekslowych; zmniejszyła się również w porównaniu z miesiącem poprzednim ilość protestów wekslowych. Eksport drogą lądową napotykał na nowe utrudnienia przy wysyłkach do Austrii z powodu wprowadzenia pozwoleń przywozu. Rumunja zaostrzyła ograniczenia dewizowe w tej formie, że importerzy tamtejsi mogą otrzymywać dewizy na podstawie faktur za towary dopiero po upływie 3-ch miesięcy od daty wystawienia faktury.

We wrześniu nastąpiła na rynku krajowym nieznaczna zwyżka cen węgla opałowego wskutek tego, że niektóre kopalnie udzielają w okresie letnim na węgiel opałowy, specjalnych rabatów, które są następnie anulowane na jesieni.

Z dniem 1 października wygasa umowa dotycząca eksportowej konwencji węglowej. W związku z tem przedstawiciele przemysłu węglowego zdecydowali się zasadniczo na przedłużenie konwencji eksportowej na dalszy okres z tem, że szczegóły umów, dotyczących zarówno konwencji węglowej, jak i funduszu wyrównawczego, będą jeszcze uzgodnione lub załatwione w drodze arbitrażu przez Min. Przemysłu i Handlu.

*Przemysł naftowy.* W początkach września wybuchł w przemyśle naftowym na tle zatargu o płace ogólny strajk robotników, który trwał prawie 3 tygodnie i został zakończony dnia 22 września podpisaniem nowej umowy zbiorowej, wprowadzającej obniżkę płac i ryczałtów o około 10% na kopalniach i około 8% w rafinerjach. Strajk odbił się z natury rzeczy ujemnie na produkcji przemysłu naftowego, powodując wstrzymanie wszelkich czynności zarówno na kopalniach, jak też w rafinerjach i zakładach ekspedycyjnych.

W ciągu miesiąca sprawozdawczego odbywały się dalsze pertraktacje o stworzenie ogólnopolskiej jednolitej organizacji przemysłu naftowego oraz organizacji eksportowej. W łonie przemysłu zsyndikalizowanego doszło już do uzgodnienia wielu punktów; natomiast nie została dotychczas załatwiona kwestja przystąpienia do syndykatu naftowego małych rafinerji.

*Przemysł hutniczy.* Ogólna ilość zleceń wynosiła w miesiącu sprawozdawczym według danych Syndykatu Polskich Hut Żelaznych około 36·5 tys. tonn, co stanowi wzrost w porównaniu z poprzednim miesiącem o około 25·5 tys. tonn. Tak znaczny wzrost zamówień został spowodowany wydaniem przez Ministerstwo Komunikacji zleceń interwencyjnych na prawie 26·0 tys. tonn. Ze strony rynku prywatnego wzrosły nieznacznie zamówienia handlu hurtowego oraz ocynkowni blach; inne gałęzie metalowego przemysłu przetwórczego zamówiły mniej, niż w miesiącu poprzednim. Napływ zamówień ze strony klienteli prywatnej odbiegał zatem naogół niewiele od poziomu sierpniowego i pozostawał znacznie poniżej cyfr zleceń prywatnych z lipca r. b. Na słaby napływ zamówień prywatnych we wrześniu, w którym, jako pierwszym miesiącu późniejszym, następowała zazwyczaj w tej dziedzinie poprawa, wpłynęły w dużej mierze pogłoski o ponownej obniżce cen żelaza.

W *przemyśle metalowym* pewne zwiększenie stanu zatrudnienia wykazały fabryki obrabiarek wskutek uzyskania zamówień zagranicznych, fabryki maszyn elektrycznych oraz fabryki mostów i konstrukcyj żelaznych. Również w fabrykach budowy lokomotyw i wagonów stan zatrudnienia utrzymywał się we wrześniu na stosunkowo wysokim poziomie z powodu wykonywania tegorocznych zamówień Ministerstwa Komunikacji. Jednak perspektywy na przyszłość są bardzo niepewne wobec pogłosek o mającym nastąpić zmniejszeniu zamówień nawet w stosunku do firm posiadających długo-terminowe umowy z Ministerstwem.

Fabryki drutu miedzianego i mosiężnego wykazały znaczne ożywienie wywołane zwyżką cen miedzi. Fabryki zwykłego drutu i gwoździ, po pewnem ożywieniu w sierpniu, zmniejszyły zatrudnienie o 20% w porównaniu z rokiem ubiegłym. Z powodu spadku eksportu nastąpiło pogorszenie sytuacji w dziedzinie wyrobów platerowanych oraz naczyń blaszanych i emaljowanych. Fabryki maszyn i narzędzi rolniczych znajdowały się nadal w bardzo ciężkiem położeniu; pomimo znacznej obniżki cen



zbyt był minimalny a uzyskanie należności za artykuły dostarczone w latach ubiegłych jest bardzo trudne wobec ustawowej ochrony finansowej rolnictwa.

*Przemysł nawozów sztucznych.* Zbyt w kraju nawozów sztucznych Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Mościcach osiągnął w bieżącym sezonie poziom zeszłoroczny. Natomiast wyniki sezonu fabryki Chorzowskiej stanowią około 60% sezonu ubiegłego; na zmniejszenie się obrotów wpłynęła, obok znacznego spadku cen zboża po żniwach, ostrożność w udzielaniu przez fabrykę kredytu. Sprzedaż artykułów chemicznych dla celów przemysłowych wyrabianych w Państwowej Fabryce Związków Azotowych w Chorzowie miała nadal silną tendencję zwyżkową. W ten sposób w dużej mierze będzie wyrównany ubytek na sprzedaży nawozów sztucznych. Zbyt nawozów superfosfatowych w obecnym sezonie jesiennym wyniesie około 50 tys. tonn wobec 60·6 tys. tonn w tym samym czasie roku ubiegłego.

W okresie obecnych siewów ozimych dała się zauważyć u rolników duża wstrzeźliwość w nabywaniu nawozów sztucznych z powodu stosowania systemu sprzedaży wyłącznie za gotówkę przez wszystkie fabryki nawozów sztucznych z wyjątkiem fabryki w Mościcach, która dostarczała swych produktów częściowo na kredyt 6-miesięczny. Sytuację wykorzystywały niektóre firmy prywatne sprzedając rolnikom na kredyt po wysokich cenach nawozy niskoprocentowe a nieraz wprost bezwartościowe. Praktyki tego rodzaju były możliwe wobec niewydania dotychczas rozporządzenia wykonawczego do ustawy o unormowaniu zbytu nawozów sztucznych.

Celem przyjęcia z pomocą rolnictwu przy kupnie nawozów sztucznych przystąpiła ostatnio Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Mościcach do urządzania składów konsygnacyjnych swych wyrobów we wszystkich spółdzielniach rolniczo-handlowych, należących do Związków Rewizyjnych.

*Przemysł włókienniczy.* W okręgu łódzkim obroty w branży bawełnianej zmniejszyły się pod wpływem wahań cen surowej bawełny oraz pięknej pogody. Na brak popytu wpłynął również fakt podwyższenia cen artykułów trykotażowych i dzianych. Ponieważ na prowincji zapasy towarów trykotażowych są na wyczerpaniu, fabrykanci liczą na wzrost obrotów w tej branży z chwilą nastania zimniejszej pory. Dlatego fabryki wielkiego przemysłu trykotażowego i dzianego pracowały w końcu września przy pełnym uruchomieniu. Praca drobnego przemysłu nie była tak intensywna, gdyż drobni producenci nie mogą obecnie skutecznie konkurować z przemysłem wielkim, który zakupił w swoim czasie znaczne ilości przędzy po niższych cenach. Eksport wyrobów dzianych był mały. Przyczyną niezdolności konkurencyjnej tych wyrobów na rynkach zagranicznych jest cena przędzy bawełnianej, która jest w kraju o wiele wyższa, niż w Anglii. Przy tym stanie rzeczy nawet premje wywozowe pozostają bez wpływu. W przemyśle wełnianym panował w miesiącu sprawozdawczym chaos w związku z ceną przędzy czesankowej, która zwyżkowała pod wpływem zwyżki cen surowca. Natomiast ceny towarów wełnianych nie uległy zmianie, a nawet wykazywały lekką tendencję zniżkową w związku ze słabym zapotrzebowaniem.

Ogólny eksport wyrobów włókienniczych wynosił:

|                             |                           |
|-----------------------------|---------------------------|
| we wrześniu 1932 r. . . . . | 410.443 kg — zł 2,375.882 |
| w sierpniu 1932 r. . . . .  | 566.572 „ — „ 3,348.534   |
| we wrześniu 1931 r. . . . . | 756.098 „ — „ 7,225.107   |

W okręgu bielskim rozpoczął się z końcem sierpnia sezon sprzedaży zimowej tkanin wełnianych. Produkcja tkanin zimowych, a zwłaszcza modnych materiałów damskich jest w r. b. mniejsza o 20—25%; fabryki sukna nie występują z tak wielką ilością deseni i kolorów, jak w latach ubiegłych. Wobec dużych zapasów tkanin zimowych z roku ubiegłego umieszczanie na rynku wewnętrznym tegorocznej produkcji postępować będzie wolno.

W okręgu białostockim większość fabryk pracowała na dwie zmiany, dążąc do zakończenia produkcji na sezon zimowy, opóźnionej z powodu strajku robotników w miesiącach letnich. Zbyt towaru w kraju został zahamowany wskutek łagodnej pory jesiennej. Eksport, dzięki przyznanym przemysłowi białostockiemu premjom kompensacyjnym do dnia 15 października 1932 r., nie zmniejszył się. Wywóz kieruje się przeważnie do kolonii angielskich, Chin i Indyj. W poszukiwaniu nowych rynków zbytu wysłano ostatnio próbne partje towaru do Marokka.



*Handel, ceny i żegluga.* W handlu dało się zauważyć sezonowe ożywienie, jednak ani nie objęło ono tych wszystkich branż, które w miesiącach letnich robiły przygotowania na rozpoczęcie sezonu jesiennego, ani też nie wystąpiło ono w stopniu oczekiwanym. Żywsze obroty wykazała branża spożywczo-kolonjalna. Utrzymująca się we wrześniu pogoda nie sprzyjała jesiennym zakupom w handlu manufakturą i galanterją. W branży obuwniczej obroty były w porównaniu do roku ubiegłego małe, przyczem popytem cieszył się tylko towar tani. W dziale papierniczym miesiąc sprawozdawczy zaznaczył się pewną poprawą.

We wrześniu obniżone zostały ceny spirytusu, cukru i niektórych wyrobów Państwowego Monopolu Tytoniowego. Zarządzenia te uważane są jako hasło do generalnej obniżki cen artykułów przemysłowych głównie w branżach skartelizowanych, mającej na celu zmniejszenie rozpiętości między cenami artykułów rolnych i przemysłowych.

Dnia 4 września odbyło się zebranie organizacyjne Polskiego Towarzystwa Kompensacyjnego, które ma na celu racjonalne ujęcie handlu kompensacyjnego z zagranicą, szczególnie z krajami stosującymi ograniczenia dewizowe.

Obroty towarowe z zagranicą wykazały dalszy spadek przywozu i wzrost wywozu. Ogółem sprowadzono z zagranicy 165.697. tonn towarów wartości 64'5 milj. zł, wywieziono 1,109.339 tonn wartości 87'4 milj. zł. Nadwyżka wywozu nad przywozem wyniosła we wrześniu 22'9 milj. zł, wobec 18'8 milj. zł w miesiącu poprzednim.

Ogólny obrót przeładunkowy w Gdyni wyniósł we wrześniu b. r. 476.785 tonn wobec 456.746 w sierpniu r. b. i 487.932 we wrześniu r. ub.

W Ministerstwie Przemysłu i Handlu przystąpiono do opracowania przepisów wykonawczych do ustawy o wolnych strefach celnych. Uruchomienie strefy wolno-cłowej w porcie gdyńskim stworzy z Gdyni dla kupiectwa zagranicznego punkt wyjściowy dla handlu nie tylko z Polską, lecz również z krajami sąsiednimi, kładąc podwaliny pod dalszy rozwój tego portu.

Na rynku pracy nastąpiła we wrześniu dalsza poprawa; liczba bezrobotnych zarejestrowanych na terenie całej Polski wynosiła w dniu 1. X. 147.166 osób, co oznacza spadek liczby bezrobotnych w porównaniu ze stanem w dniu 10 września b. r. o blisko 20 tys. osób.

*Kronika ustawodawstwa gospodarczego.* Z wydanych we wrześniu ustaw i rozporządzeń gospodarczych wymienić należy przedewszystkiem następujące:  
Rozp. Min. Skarbu, Prz. i Handlu oraz Roln.

i Ref. Roln. z dn. 15 sierpnia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 77, poz. 691) wyznacza tymczasowe kontyngenty cukru na czas od 1 października 1932 r. do 30 września 1933 r.

Rozp. Min. Skarbu, Prz. i Handlu oraz Roln.

i Ref. Roln. z dn. 8 września 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 697) podwyższa cło na przywóz masła.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 21 września 1932 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 79, poz. 703) wprowadza pobór scalonego podatku przemysłowego od cukru z dn. 1 października 1932 r.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 23 września 1932 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 79, poz. 704) obniża ceny spirytusu na cele konsumcyjne oraz wódek wyrabianych przez Państwowy Monopol Spirytusowy.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 23 września 1932 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 79, poz. 705) obniża cenę sprzedażną spirytusu przeznaczonego na cele lecznicze.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 21 września 1932 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 80, poz. 709) obniża z dn. 1 października 1932 r. cenę cukru.



Oświadczenie Prezesa Rady Ministrów  
z dn. 10 września 1932 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 80, poz. 711) o wyrażeniu zgody Sejmu Śląskiego na wejście w życie na obszarze Województwa Śląskiego rozp. Prez. Rzeczyposp. z dn. 17 marca 1932 r. o prawie bankowem.

Rozp. Min. Skarbu, Prz. i Handlu oraz Roln.  
i Ref. Roln. z dn. 26 września 1932 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 81, poz. 716) w sprawie zwrotu ceł przy wywozie zbóż, mąki i słodu.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 30  
września 1932 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 82, poz. 719) obniża ceny niektórych wyrobów Państwowego Monopolu Tytoniowego.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 30  
września 1932 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 82, poz. 720) obniża stawki podatku spożywczego od win musujących.

Rozporządzenie Min. Spraw Wewnętrznych  
z dn. 20 września 1932 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 82, poz. 722). Na podstawie dotychczasowego ustawodawstwa władze administracyjne mogły regulować ceny następujących artykułów: mąki, pieczywa, mięsa, słoniny, szmalcu, wyrobów masarskich i cegły. Rozporządzenie powyższe rozszerza uprawnienia władz do regulowania cen na: odzież, obuwie, naftę, węgiel i żelazo.

## UZUPEŁNIENIE „SPISU FORMULARZY”.

(Dział XIX Skorowidza).

### Nowe formularze.

| Nr.<br>formularza | NAZWA FORMULARZA                                | Termin przechowywania |              | Rodzaj<br>formularza | Przeciętna ilość formularza, potrzebna w Oddziale |         | U w a g a        |
|-------------------|-------------------------------------------------|-----------------------|--------------|----------------------|---------------------------------------------------|---------|------------------|
|                   |                                                 | miesięcy              | lat          |                      | miesięcznie                                       | rocznie |                  |
| 110               | Obroty dotyczące spraw sądowych                 | —                     | 10           | kartka               | —                                                 | —       | W miarę potrzeby |
| 623               | Kartoteka kontroli pomocy lekarskiej            | —                     | —            | kartka               | —                                                 | —       | W miarę potrzeby |
| 624               | Kartka do lekarza o udzielenie porady u siebie  | —                     | grzbiet<br>3 | bloczek              | —                                                 | —       | W miarę potrzeby |
| 625               | Kartka do lekarza o udzielenie porady u chorego | —                     | grzbiet<br>3 | bloczek              | —                                                 | —       | W miarę potrzeby |

Uwaga. Formularz Nr. 101 otrzymuje następujące brzmienie: „Karta sprawy sądowej”.

### Unieważnione.

|               |                                                 |   |   |   |   |   |  |
|---------------|-------------------------------------------------|---|---|---|---|---|--|
| 102           | Kartoteka „Wydatki zwrotne — koszty sądowe“     | — | — | — | — | — |  |
| Centr.<br>211 | Kartka do lekarza o udzielenie porady u siebie  | — | — | — | — | — |  |
| Centr.<br>212 | Kartka do lekarza o udzielenie porady u chorego | — | — | — | — | — |  |